

Nadat hij het gevolg van koning Artur voorbij heeft zien komen, wil boerenzoon Ferguut maar één ding: ridder worden. Na een lange reis bereikt hij het koninklijk hof, maar dan moet hij zich nog bewijzen...

Ferguut neemt een gevaarlijke opdracht aan en beleeft vele avonturen. Zal hij uiteindelijk de Zwarte Ridder weten te verslaan en met de mooie Galiëne kunnen trouwen?

Dankzij de prachtige illustraties van John Rabou en de toegankelijke tekst van Ingrid Biesheuvel krijgen kinderen van nu de kans om kennis te maken met Ferguut, de held uit de gelijknamige dertiende-eeuwse Arturroman. Dappere ridders, beeldschone jonkvrouwen en angstaanjagende wezens spreken eeuwen later nog steeds tot de verbeelding!



Een Vier Windstreken Prentenboek

ISBN 978 90 5116 334 6



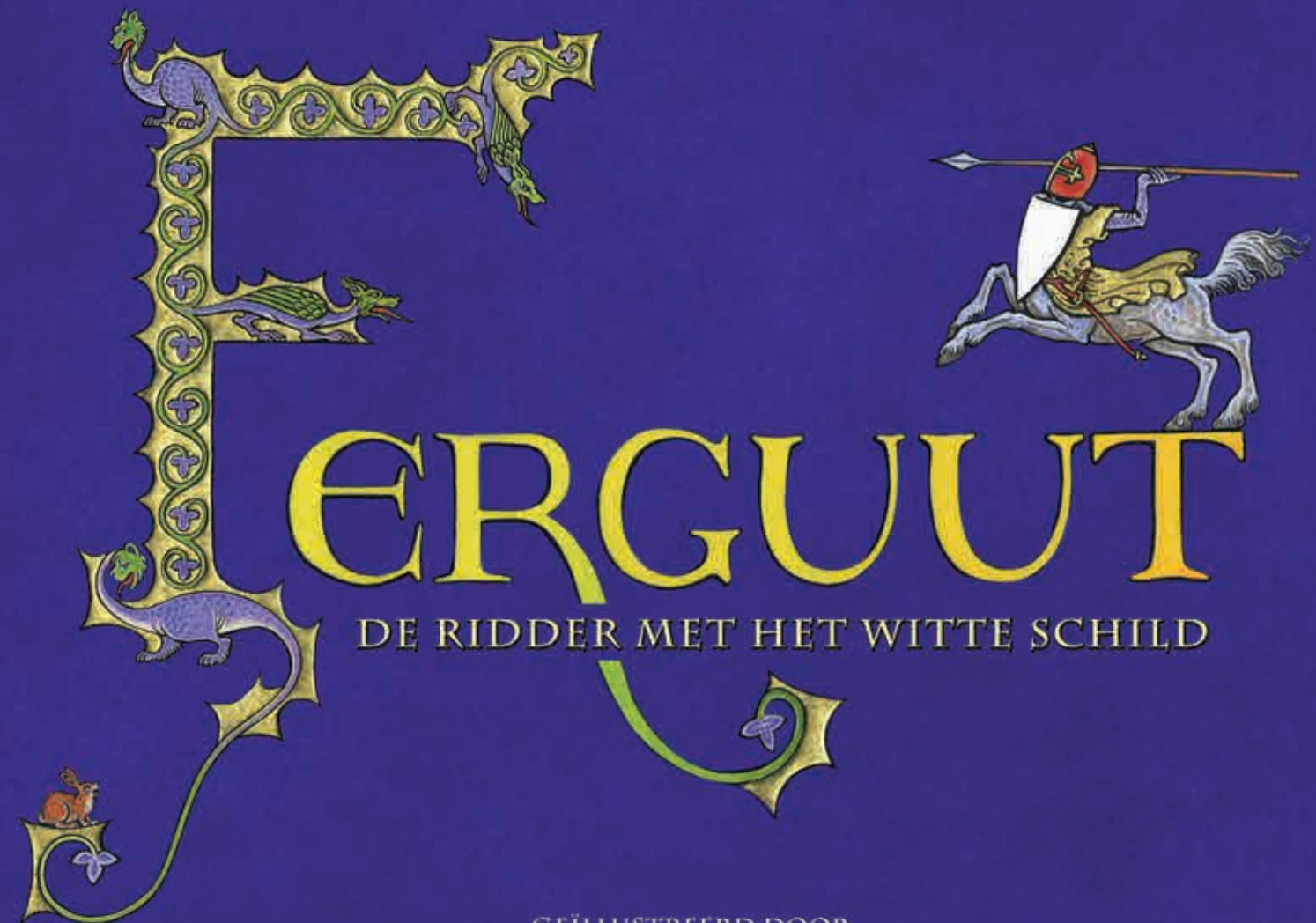
9 789051 163346



RABOU - BIESHEUVEL

FERGUUT

DE VIER WINDSTREKEN



FERGUUT

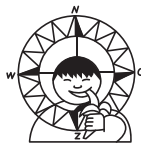
DE RIDDER MET HET WITTE SCHILD

GEÏLLUSTREERD DOOR
JOHN RABOU

BEWERKT DOOR
INGRID BIESHEUVEL
MET EEN TEN GELEIDE VAN FRITS VAN OOSTROM

DE VIER WINDSTREKEN

VOOR JOSÉ



Op www.vierwindstreken.com kun je je aanmelden voor onze nieuwsbrief.
Hier vind je ook al onze boeken en andere artikelen.

© 2014 De Vier Windstreken, Rijswijk
Illustraties en vormgeving: John Rabou
Tekst: Ingrid Biesheuvel
Alle rechten voorbehouden. Gedrukt in België
NUR 277 / ISBN 978 90 5116 334 6

Niets uit deze uitgave mag verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt worden
door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook
zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.



GEÏLLUSTREERD DOOR
JOHN RABOU

BEWERKT DOOR
INGRID BIESHEUVEL



AT HET MIDDELEEUWSE VERHAAL OVER FERGUIT

in het Nederlands bestaat, is welbeschouwd iets heel bijzonders.

De stof voor het verhaal kwam vermoedelijk uit Schotland, wat voor de middeleeuwse Lage Landen niet bepaald om de hoek lag. In het

Oudfrans, de taal waarin *Fergus* omstreeks 1200 voor het eerst op schrift kwam, lijkt de roman vervolgens weinig verbreid te zijn geraakt. En toch heeft ergens in de dertiende eeuw een Nederlandse dichter dit verhaal opgediept om er een Middelnederlandse versie van te maken. Wie die dichter was, is niet bekend, net zomin als waar hij leefde en of hij wellicht in opdracht schreef voor een belangrijk heerschap in een burcht of stad. Ander werk van zijn hand lijken we trouwens niet te hebben.

Ferguit is dus een beetje een zwerfkei, ons in de schoot geworpen door een gelegenheidsauteur. Maar wat koos hij trefzeker en wat schreef hij goed! Het verhaal over Ferguit is immers de gedroomde Arturroman. Over een boerenzoon bij wie de ridderlijkheid in het bloed zit dankzij zijn adellijke moeder, en die op een dag de jachtstoet van koning Artur ziet passeren. Vanaf dat moment heeft de jonge Ferguit zijn levensdoel gevonden: zelf ridder van de Ronde Tafel worden, en dat zal hem lukken ook. Maar vanzelfsprekend niet zonder tegenstand. Zoals van Arturs hofmaarschalk Keye, die hem uitlacht om zijn roestige wapenrusting en de boerse knol waarop Ferguit plompverloren de ridderzaal van kasteel Kardoel binnenrijdt. En van een reeks vervaarlijke tegenstanders: een Zwarte Ridder, een draak, twee reuzen, een jaloerse koning en diens arrogante neef...

Maar Ferguit laat zich niet uit het veld slaan, letterlijk en figuurlijk niet. En hij krijgt steun: van de fameuze ridder Walewein die ziet hoeveel talent er in Ferguit schuilt, en van jonkvrouw Galiëne die meteen op hem verliefd wordt, zelfs al kan Ferguit daar in het begin nog helemaal niks mee. ("Ik heb uw hart niet gezien, het is hier helemaal niet geweest. Als ik het had zou ik het heus wel teruggeven.") Maar uiteindelijk zal natuurlijk alles goed komen, en wordt Ferguit gekroond tot koning van Rikenstene, met Galiëne als zijn gemalin voor altijd aan zijn zijde. Geen slecht resultaat voor een jongen die niet zo lang geleden nog achter de ploeg liep!

Het middeleeuwse handschrift van *Ferguit* (dat zich momenteel bevindt in de Universiteitsbibliotheek te Leiden) is een hoogstandje van boekverzorging. Geen andere Middelnederlandse Arturroman bleef in boekvorm in zo'n goede staat bewaard. Met prachtig perkament, ruim bemeten marges, mooi versierde letters en goed leesbaar, regelmatig schrift. Alleen: de boekenmakers waren kalligrafen en geen miniaturisten. Hoeveel kosten en moeite zij ook hebben besteed aan *Ferguit*, het verhaal werd niet geïllustreerd. Misschien was er geen meester-miniaturist beschikbaar, of ging dat het budget te boven? Of was het boek gewoon bedoeld om uit te worden voorgelezen, zonder plaatjeskijkerij?

Nu, eeuwen later, heeft John Rabou dit historische gemis (of liever: die gemiste kans) eindelijk goedgemaakt. Zijn illustraties getuigen van verbeeldingskracht, vakmanschap en respect voor de middeleeuwse stijl, en tonen bovendien het gevoel voor humor waar de tekst van *Ferguit* zo in uitblinkt. Samen met de middeleeuwse tekst in de vrije vertaling van Ingrid Biesheuvel geven de illustraties *Ferguit* een nieuw leven in het Nederlands, en met een beetje geluk zeer veel meer lezers (en kijkers!) dan het verhaal ooit in de middeleeuwen heeft gehad. Ferguit verdient niet minder. Je zou willen dat die dertiende-eeuwse dichter het kon zien.

Frits van Oostrom



*Hets dicke geseit, dats waer sprake:
Blode man quam noit te hoger sake.*



EEN ROODGOUDEN DRINKBEKER!

Die had koning Artur beloofd aan de ridder van zijn Ronde Tafel die erin zou slagen in het bos bij zijn burcht Kardigan het witte hert te vangen. Nog nooit hadden ze met Arturs honden jacht gemaakt

op dat hert. Maar op deze pinkstermorgen moest het dier eraan geloven, zo had de koning na het ontbijt besloten. Onmiddellijk waren er schildknapen opgesprongen om de paarden van hun heren te zadelen en lastdieren te bepakken met alle benodigde bagage. Artur had zijn jachthoorn gegrepen. Haastig was hij opgestegen, op weg naar het bos, gevolgd door zijn dappere ridders. Ook koningin Guinevere reed mee. Ze droeg een kostbare mantel van hermelijn met sabelbont langs de randen.

Het gezelschap kwam aan bij de bosrand. De koning keek verlangend om zich heen op zoek naar het hert en kreeg het meteen in het oog. Het dier stond even verderop bij een bron. De honden werden losgemaakt. De ruiters zetten hun jachthoorn aan de mond en in hoog tempo reden ze op het hert af. Dat sprong schichtig op en sloeg op de vlucht voor de jagers met hun pijlen en voor de wild blaffende honden.

Het werd een langdurige jachtpartij. Voortdurend wist het witte hert aan zijn achtervolgers te ontsnappen. Nu eens verborg het zich in het riet langs de rivier die door het bos stroomde, dan weer rende het in razend tempo en in doodsangst door een vallei. Maar steeds opnieuw kregen de jachthonden de geur van hun prooi in de neus. Het geblaf was prachtig om te horen, samen met de schallende jachthoorns van de jagers.

De dag ging voorbij en nog steeds was het hert niet gevangen. Koning Artur raakte vermoeid en was daardoor behoorlijk uit zijn humeur. Zijn ridders wilden al terugkeren. Ze konden het witte hert toch niet te pakken krijgen. Toen de koning dat merkte, verklaarde hij dat degene die de jacht nu zou opgeven voor altijd bij hem uit de gunst zou zijn. Daarop zetten de



jagers vastberaden hun tanden op elkaar. Ze joegen opnieuw achter het hert aan, dat hen nog altijd voor bleef en sneller liep dan ze met het oog konden zien.

Ridder Perceval hield vol, het langst van allemaal. Na een vermoeiende achtervolging zag hij het hert plotseling staan, aan het eind van een bospad. Perceval schreeuwde luidkeels en hitste zijn hond op. Die was totaal uitgeput maar sprong het hert toch naar de keel. 'Laat hem niet ontsnappen! Ik kom je helpen,' riep de ridder. Het hert sprong in een nabijgelegen rivier. Percevals hond bleef het dier met zijn tanden in bedwang houden en afmatten. Uiteindelijk moest het witte hert het onderspit delven. Het zonk naar de bodem en verdronk.

Even daarna kwam het weer boven drijven. De hond zwom ernaartoe en trok het hert op de oever.



Nu kon Perceval op zijn hoorn blazen, driemaal, ten teken dat de prooi gevangen was. Koning Artur hoorde het. Hij slaakte een kreet en gaf zijn paard de sporen. Hij had het geluid van Percevals jachthoorn herkend. 'Het hert is gevangen! Kom op, naar Perceval!' Ze bereikten de plaats waar Perceval met zijn mantel de hond aan het droogwrijven was. De koning liet de gouden drinkbeker tevoorschijn halen, die hij aan Perceval gaf met de woorden: 'Vriend, deze is je van harte gegund. Je hebt het witte hert gedood en verdient daarmee ieders bewondering.'

Ondertussen was de avond gevallen en daarom werden in het maanlicht de tenten opgezet. Na een uitgebreide maaltijd ging iedereen slapen. Ze hadden een lange reis voor de boeg, want de dag daarna zou het gezelschap verder trekken naar Kardoel, de volgende burcht waar koning Artur een hofdag wilde houden.



NADAT DE VOLGENDE MORGEN IN ALLE VROEGTE het kamp was opgebroken en de lastdieren waren beladen met tenten en kisten, wilde koning Artur vertrekken. Natuurlijk werd het hert niet vergeten; een schildknaap had het dier op een pakezel gehesen.

De reis naar Kardoel kon beginnen. De weg voerde langs het hooggelegen huis van een rijke herenboer, Somilet geheten. Hij bezat een uitgestrekt deel van het omringende land en woonde daar met zijn vrouw en zijn drie zoons, die hard voor hun vader moesten werken. Voor dag en dauw moesten ze opstaan, iedere dag. Twee van hen hoedden het vee, ver van huis langs de kust. Ferguut, de oudste zoon, ploegde het land.

Artur passeerde het landhuis en bekeek het met plezier. Op de boerenzoon, daar op de akker aan de voet van de heuvel, sloeg de hofstoet geen acht. Maar Ferguut kreeg het schitterende gezelschap wel degelijk in het oog.

'Die hebben het op mij voorzien!' mompelde hij. Hij werd bang, wist niet waarheen hij moest vluchten en verschool zich daarom maar hevig zwetend achter de ploeg. Maar ondanks zijn angst kon hij zijn ogen niet van al dat moois afhouden.







Toen de stoet voorbij was, kroop Ferguut tevoorschijn. Maar nee... daar in de verte kwam nog een van de lastpaarden aansukkelen. Het dier was kreupel geraakt en werd nu met een stok voortgedreven door een schildknaap.

Ferguut groette de knaap en vroeg: 'Zeg me toch wie die heren zijn die hier zojuist voorbijtrokken.'

'Dat was koning Artur met al zijn ridders van de Ronde Tafel,' klonk het antwoord. 'Dag en nacht staan die ridders de koning bij; je zult nergens ter wereld betere aantreffen. Nooit zijn ze bang, voor niets en voor niemand!'

Als sneeuw voor de zon was alle angst verdwenen. Over koning Artur had Ferguut al zoveel goeds gehoord. Daar wil ik bij horen! dacht hij. Ik wil ook een ridder van de Ronde Tafel zijn. Ik wil de koning helpen en raad geven, hem beschermen tegen alle gevaar. Ik wil tot zijn hofhouding behoren en ik zal hem net zo lang zoeken tot ik hem vind. Geen dag langer wil ik nog achter die ploeg lopen! De boerenjongen rende zo hard terug naar zijn vaders huis dat hij helemaal bezweet was toen hij aankwam. Het liep met straaltjes over zijn gezicht en droop in zijn ogen.

Zijn vader zag hem en vroeg: 'Waarom ben jij nu al thuis? Het werk voor vandaag is nog lang niet klaar. Dat is geen manier om de kost te verdienen!'

'Ach vader,' hijgde Ferguut, 'luister toch wat ik gezien heb.' Hij vertelde zijn vader alles, en besloot: 'Geef me een wapenrusting, ik smee het u. En ik zweer u bovendien: ik wil naar het hof van koning Artur, nu meteen!'

Somilet werd nijdig en greep een stok om zijn zoon te slaan. Hij wilde hem om zijn werkkraft niet graag missen en schold: 'Lelijke sukkel, wil jij ridder worden? Schiet op, terug, aan het werk! Als je niet wilt ploegen, ga dan maar mest kruien.'

Maar Ferguuts moeder, die van heel wat betere afkomst was dan haar man, had alles gehoord en deed een goed woordje voor haar oudste zoon. 'Man,' zei ze, 'laat hem toch gaan! Het hoeft ons niet te verbazen dat hij graag ridder wil worden. Mijn eigen familie telt immers



zoveel dappere ridders? Vooruit, geef hem een wapenrusting en laat hem naar het hof gaan om daar zijn diensten aan te bieden. Dat zou hem nog wel eens een hoop roem en eer kunnen bezorgen.'

Somilet liet zich al gauw overtuigen. Hij gaf een van de knechten bevel zijn eigen oude wapenrusting uit de kelder tevoorschijn te halen. Het waren goede, degelijke wapens. Maar doordat ze jarenlang niet waren gebruikt, zagen de maliënkolder, de helm en de ijzeren beenbekleding rood van de roest. Dat kon Ferguut niets schelen. De helm uit zijn vaders uitrusting zette hij op zijn hoofd, het zwaard gordde hij om. Popelend van ongeduld wilde hij wel meteen afscheid nemen; hij zag al helemaal voor zich hoe hij kaarsrecht op zijn paard aan het hof zou verschijnen, gewapend en wel. Hij dacht er niet bij na dat niet iedereen zomaar tot ridder van de Ronde Tafel kon worden geslagen.

Ook van de juiste wapens had Ferguut niet veel verstand. Van riddersporen had hij nog nooit gehoord, dus pakte hij een zweep met knopen aan het eind om zijn paard aan te sporen. Er werd een oud schild aangedragen en een speer van keihard hout. Daarnaast vroeg hij nog om zijn werpspies, die hij samen met zijn hakbijl aan zijn zadelboog vastknoopte. Het paard dat zijn vader hem meegaf, was gelukkig een kostbaar dier. De sterke hengst kon met gemak een gewapende ridder dragen – misschien zelfs wel twee, als het nodig was – en hij was dapper en snel. Zó snel dat een vliegende vogel hem nauwelijks kon bijhouden.

Ferguut nam afscheid van zijn ouders. Zijn moeder omhelsde hem huilend en kuste hem innig. Ook boer Somilet kon zijn tranen maar nauwelijks bedwingen. Maar Ferguut was niet verdrietig, integendeel. Hij had plezier in zijn leven en verlangde naar het avontuur dat hem nog volop ten deel zou vallen. Er was niets meer wat hem nog tegenhield; hij was er klaar voor. Hij greep de manen van zijn paard beet, en zonder zelfs maar gebruik te maken van de stijgbeugels sprong hij in het zadel. In galop voerde zijn paard hem weg bij zijn ouderlijk huis, op zoek naar koning Artur en de ridders van de Ronde Tafel.